

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Julkunen, Lauri

Title: Isän-päi-vä: ”tuo myyn-ti-mie-hen nok-ke-luu-den kuk-ka-nen ja ve-ren-pi-sa-ra”

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Julkunen, L. (2017, 09.11.2017). Isän-päi-vä: ”tuo myyn-ti-mie-hen nok-ke-luu-den kuk-ka-nen ja ve-ren-pi-sa-ra”. What the Hela?. Retrieved from <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/hela/ajankohtaista/blogi/isanpaiv...>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Isänpäivä: "tuo myyntimiehen nokkeluuden kukkanen ja verenpisara"

Lauri Julkunen

Tulevana sunnuntaina vietettävä isänpäivä on poikanut tänäkin vuonna keskustelua. Sytykkeenä toimi [Iltalehden kirjoitus 2.11.](#) joidenkin helsinkiläisten päiväkotien aikeesta korvata isänpäivän vietto "läheisenpäivällä". Lukijoiden reaktiota selvästi ennakoivassa jutussa isänpäivää nimitetään "perinteikkääksi" juhlapäiväksi, josta eräät päiväkodit ovat nyt päättäneet luopua tai ainakin vesittää sen alkuperäisen tarkoituksen. Myöhemmin kävi ilmi, että kyse on yksittäisten päiväkotien pyrkimyksestä saada juhlapäivän viettoon myös muita lasten läheisiä, jos lapsella ei ole isää tai hän ei pääse paikalle. Mutta soppa oli jo valmis. [Seuraavan jutun](#) Iltalehti otsikoi "*Pakkoneutralisointi oksettaa!* Lukijat huolestuivat ajatuksesta isänpäivästä luopumisesta".

Vaikka keskustelu ei johtanut kovin hedelmälliseen suuntaan, on virkistävää, että isyydestä puhutaan, ja mikä olisi parempi ajankohta tälle kuin isänpäivä. Historiantutkijana minua alkoi kiinnostaa, kuinka perinteisestä juhlapäivästä todella on kyse ja onko päivään suhtauduttu ennenkin vastaavanlaisella kiihkeydellä. *Iltalehden* kirjoituksessa isänpäivän historia kuitataan lyhyesti: "*Isänpäivä merkittiin almanakkoihin vuonna 1970. Virallinen liputuspäivä siitä tuli vuonna 1987.*" Nuo tiedot selviävät lyhyellä googlaamisella, mutta kuka teki aloitteen isänpäivän vietosta, milloin ja miksi? Kysymys osoittautui yllättävän vaikeaksi, sillä

tutkimusta isänpäivän vietosta Suomessa ei ole tehty, ja isyyden historiaa on tutkittu vain vähän. Vanhojen aikakauslehtien kautta kuva isänpäivän varhaisvaiheista alkoi kuitenkin hahmottua.

Isyyden juhlistamisella on kristinuskossa pitkät juuret, mutta maallisena juhlapäivänä isänpäivää vietettiin ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa 1900-luvun alussa. Suomessa päivä pysyi pitkään tuntemattomana. Vuonna 1930 Kotikasvatusyhdistyksen *Koti*-lehdessä huomioitiin isänpäivän vietto Yhdysvalloissa ja siteerattiin erään amerikansuomalaisen lehden kirjoitusta, jossa se todettiin turhaksi:

Kun äitien päivän vieton yhteydessä tämä kysymys lasten ja vanhempien välisistä suhteista kaiketi tulee riittävästi käsitellyksi, niin mitäpä sitä tunteitaan saman asian vuoksi tuhlata kahtena erikoispäivänä.

Ruotsissa isänpäivän vietto aloitettiin vuonna 1932, mikä lisäsi tietoisuutta siitä Suomessa. *Kristillinen kasvatus* -lehdessä kommentoitiin tuoreeltaan Ruotsin isänpäivää toteamalla, ettei olisi pahitteeksi, että myös Suomessa *"joskus isiäkin erikoisesti muistettaisiin ja lapsissa siten tehostettaisiin 4:ttä käskyä kokonaisuudessaan."*

Suomessa ensimmäistä isänpäivää saatiin odottaa sotien jälkeiseen aikaan. Asiaa lähti ajamaan ja markkinoimaan vuonna 1948 perustettu Isän Päivä ry, jonka takana oli sekalainen joukko opettajia, virkamiehiä ja kulttuuriväkeä. Yhdistys ei piilotellut, että kyseessä oli ensisijaisesti myynninedistämiseen tähdännyt hanke, ja lehdistössä ensimmäinen isänpäivä 28.11.1948 sai täystyrmäyksen juuri kaupallisuuden vuoksi. *Suomen Kuvalehti* kuvaili pääkirjoituksessaan päivää liikemiesten laskelmoivaksi mainostempuksi, joka sopi ehkä rikkaaseen Ruotsiin, mutta ei sodasta toipuvaan köyhään Suomeen. Saman lehden pakinoitsija "Veljenpoika" jatkoi, että isänpäivä, *"tuo myyntimiehen nokkeluuden kukkanen ja verenpisara"*, olisi kannattamisen arvoinen vain, jos se saisi isät pysymään kotona edes yhtenä päivänä vuodessa ja jos päivällä olisi kaupallisen sijaan aatteellinen sisältö.

Seuraavana vuonna 1949 isänpäivä esiteltiin yhteispohjoismaisena hankkeena, ja samalla se siirrettiin Suomessa Ruotsin tavoin marraskuun toiselle sunnuntaille. Ensimmäisen isänpäivän saamasta vastustuksesta oli selvästi otettu opiksi. Mainoskampanjan ohella Isän Päivä ry julkaisi nyt tiedotuslehteä, jossa pyrittiin tuomaan esiin päivän aatteellista puolta. Lehdessä julkaistussa isänpäivän julistuksessa päivä esiteltiin tilaisuutena vahvistaa heikentyneitä perhesuhteita, ja lehteen oli tilattu aatteellisia kirjoituksia tunnetuilta kasvatusauktoriteeteilta. Ilmeisesti suomalaisia ei kuitenkaan saatu vakuutettua isänpäivän tarpeellisuudesta. Isän Päivä ry lopetti toimintansa vuonna 1950, ja aihe hävisi lehdistöstä pitkäksi aikaa. Nimimerkki "Mies kadulta" kiteytti joulukuussa 1949 *Suomen Kuvalehden* yleisönosastolla päivää kohtaan tunnetun inhon nykykeskusteluihin verrattavalla kiihkeydellä:

Että suomalainen mies on voinut langeta tuohon kukkakauppojen ja herranasusteita myyvien liikkeiden keksintöön. Peijakas. Puhumattakaan sen idioottimaisuudesta sinänsä, niin isänpäivän hyväksymisellään miesmaailma osoittaa virnuillen väheksyvänsä todella kaunista Äidin Päivä ajatusta.

Kun isänpäivä palasi lehtien sivuille 1960-luvun lopulla, isyydestä ja isän roolista perheessä käytiin uudentyyppistä keskustelua. Tammikuussa 1969 *Suomen Kuvalehden* julkaisemassa keskusteluartikkelissa Mannerheimin Lastensuojeluliiton ohjelmajohtaja penäsi vapautumista "äitikeskeisestä ajattelusta", jotta voitaisiin käydä keskustelua isien oikeuksista ja velvollisuuksista perheissä. Feministisen Yhdistys 9:n sihteeri jatkoi, että isä tuli rohkaista osallistumaan lasten hoitoon ja kasvatukseen esimerkiksi neuvolakurssien kautta. Yhdistys 9 näyttäisi olleen aktiivinen isänpäivän vieton uudelleenlansseeraamisessa, ja se esimerkiksi kutsui vuoden 1968 marraskuussa kaikki perheet isänpäivänjuhlaan. Samana päivänä julkaistiin yhdistyksen julkilausuma, jossa ehdotettiin mm. kolmen kuukauden mittaista isyyslomaa. Ilmeisesti aika oli isänpäivälle kypsä, sillä sen vietto alkoi vakiintua, ja päivä merkittiin viralliseen almanakkaan.

Isänpäivällä on siis melko pitkät perinteet. Jos ikä lasketaan lähtien ensimmäisestä isänpäivästä, se on suurten ikäluokkien ikäinen, eläköitymisiän jo reippaasti ylittänyt, mutta vielä vetreä 69-vuotias. Mutta jos ikä lasketaan päivän uudelleenlämmittämisestä, kyseessä on keski-ikäinen tapaus: kuulentojen, keskioluen ja Kekkonen aikakauden tuote. Pienen selvitystyön jälkeen ensimmäisen isänpäivän vuonna 1948 pakinassaan tyrmänneen ja aatteellista sisältöä sille kaivanneen "Veljenpoika"-nimimerkin takaa löytyy, kukas muukaan, kuin tuolloin vielä eduskunnan puhemiehenä toiminut Urho Kekkonen. Kysymysmerkiksi jää, tyydyttikö 60-lukulaisten päivälle antama aatesisältö Kekkostä, kun sen vietto hänen kolmannella presidenttikaudellaan vakiintui.

[Lauri Julkunen](#) on tohtorikoulutettava Suomen historian oppiaineessa. Väitöskirjassaan hän tarkastelee [Yrjö Karilasta](#) poikien kasvattajana 1910–1960-luvulla.